

Fig. 1. Gloslunde. Ydre, set fra nordost.

Aa. RI. 1949

GLOSLUNDE KIRKE

LAALANDS SØNDER HERRED

Kirken, om hvis ejerforhold i middelalderen intet er oplyst, hørte efter reformationen under kronen, indtil den i 1698 blev bortskødet fra denne med det nyoprettede Baadesgaard gods¹. Den kom i 1784 med dette i statens eje og blev o. 1870 overtaget af en del af sognets tiendeydere². Kirken overgik til selveje 1909.

Kirken ligger ved et vejsving midt i den lille by. Ved dens nordside ligger den smukke præstegårds idylliske have. Kirkegården, til hvilken der findes et anneks, har aldrig været udvidet. Den omgives af en middelalderlig mur af kamp og munkesten, der kun på et stykke i vest er erstattet af en mur af kløvet kamp. Nord derfor er en stor portal, hvis falsede kørelåge har en trykket rundbue og små, retkantede blændinger på begge sider. Under ganglågen ligger en *kirkerist* (fig. 2) bestående af i enderne tilspidsede jernstænger stukket gennem to bærende fladjern. Antagelig har den ligget i en træramme. Den til risten hørende grav er 115 x 75 cm og 75 cm dyb. Siderne er sat af kampesten, der samtidig gør tjeneste som fundament for portalmuren. Fugerne er udrappet med kalk, bunden består af hårdt sand, mørtel og murbrokker. Graven er især i sydsiden udbedret med murværk af flensborgsten. Den var fyldt med

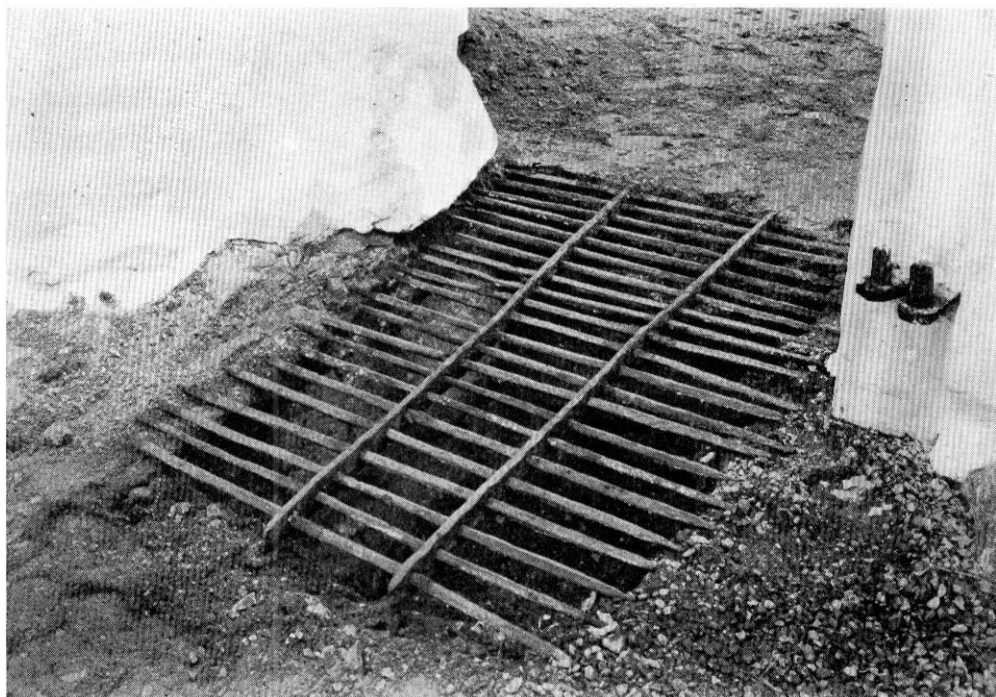

Fig. 2. Gloslunde. Kirkerist (s. 353),

Aa. RI. 1949

løst sand, murbrokker og trækul, der helt foroven lå i lag. I kirkegårdens nordmur er en 65 cm bred låge til præstegårdshaven, i sydøst en låge med høje piller, hvis toppe er nye, og i sydvest en lille låge.

Kirken består af romansk kor og skib, gotisk våbenhus og sakristi, alt af munkesten, samt ved kirkens nordvestre hjørne en middelalderlig, tømret klokkestabel.

Den romanske kirke er bygget i munkeforbandt af røde sten med mange sorte bindere. I 1914 stod murene endnu med åbne bomhuller. Korets høje sokkel af to stejle skråkanter med to skifter imellem løber af på hjørnelisener, som foroven ender i svære gavlkonsoller med glat, skrå underkant. På sakristiloftet ses, at denne form er gammel. Korgavlen har to små, romanske, til-murede vinduer med aftrappet sålbænk og derover en krydsende rundbuefrise på konsoller af bindere på højkant med afrundet underside. Det hele er lidt primitivt muret ligesom det overliggende murværk, der med to flækkeskifter danner afretning under tre savskifter. Derover er gavltrekanten ud-muret med ni stående siksakskifter og et lille stykke savskifte under et bredt, græsk blændingskors. Langs taglinierne ligger savskifter; der er ingen gavlkamme, men nye fod- og toptinder.

Korets sydside har ingen gesims, men en bred sugfæl mellem de store gavl-

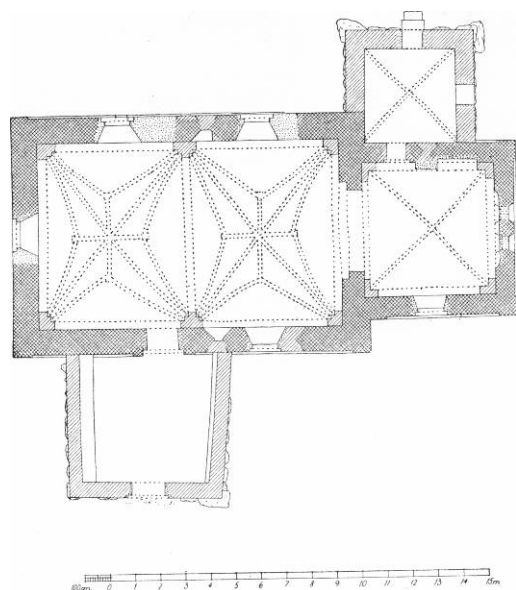

Fig. 2. Gloslunde. Plan. 1:300. Målt af Povl Erik Hansen 1943.

konsoller. Nordsiden har et tilmuret, oprindeligt vindue, hvis stik når helt op under rudefrisens højkant-stillede binderkonsoller, der har afrundet underkant. På sakristiloftet ses, at rude-bunden samt murstykket ned til konsollernes underkant oprindeligt har været pudset.

Skibets sydside, hvis hjørnelisener ikke løber om på gavlene, har fået sin sokkel omsat 1856 (syn). Portalen er omdannet; den har stået i et svagt markeret fremspring med skrå afdækning. Der ses rester af to rundbuede vinduer med løberskifte rundt om stikket. Over vinduerne findes en enkelt buefrise af krumhuggede sten, der hviler på profilerede konsoller af bindere på højkant. Derover danner et savskifte og et udkraget, rundet rulskifte gesims under en sugfjæl.

Skibets nordside er ganske som sydsiden. Soklen er bevaret og dannes af to stejle skråkanter. Nordportalen har i det mindste haft een fals; dens fremspring er borthugget og dens overdel ødelagt af et i 1692 indsat vindue (rgsk.). Gesimsens savskifte løber ind over hjørnelisenerne og viser derved, at der aldrig har været gavlkonsoller.

Skibets østgavl er glat og uden gavlkam, men med moderne toptinde. Vestgavlen har syd for det moderne vindue spor af et ældre, måske oprindeligt. Gavltrekanten er ommuret 1857 (syn) med to dybe, dobbelthaisede blændinger og top- og fodtinder.

I *det indre* ses østgavlens to vinduer som blændinger. Korbuen er rund og har let udkraget vederlagsbånd samt en bred fals ind mod skibet, måske er

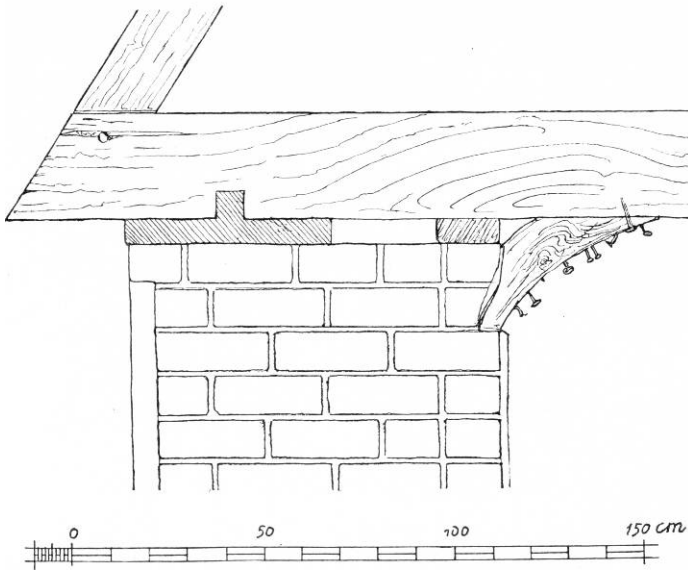

Fig. 4. Gloslunde. Tagfoden over skibet med murlægte og konsol for skibets hulkehl under loftet. 1:20. Målt af M. Clemmensen 1914.

denne senere udhugget. I korbuemuren er på loftet en oprindelig, dobbelt-falset, rundbuet døråbning, der sidder forskudt mod nord.

Skibets overmure er pudsede til underkanten af hullerne for skråkonsollerne. Enkelte af disse sidder endnu på plads (fig. 4). De er ca. 12 cm brede og 13 cm tykke og står kun med en tå ind i det skrå hul i muren. De er kun sømmede til bjælken og kan således være lagt på plads, efter at taget er rejst. På deres underside og fortsættende ud under bjælken sidder storhovede søm, der har båret to en halv cm tykke brædder. Afstanden fra bjælkemidte til bjælkemidte er indtil 133 cm. I hjørnerne har der været diagonalstillede konsoller.

Tilføjelser og ændringer. I koret er indbygget et krydshvælv med runde, brede vægbuer, der løber til gulvet og har et vistnok pudset kapitælbånd. Ribberne løber med en spids ned mellem vægbuerne. Den nordre vægbue er understøttet af en pille midt under buen, øst derfor er en forsænkning i væggen. Skibet har fået to stjernehvælv med spidse vægbuer og søm langs kappekanterne. Vægpillerne er falsede og har lavt vederlagsbånd. Ingen af hvælvene har overribber.

Våbenhuset er bygget på en svær kampestenssyld. Et rundet rulskifte mellem to udkragninger danner gesims under en sugfjæl. Gavlen har en udvidet, spidsbuet dør under tre spidsbuede blændinger, der sidder skævt under de ni munketeglsafdækkede kamtakker. Våbenhuset har bjælkeloft og en muret bæk i vestsiden, men kun et smalt fremspring i østsiden.

Sakristiet på korets nordside hviler på en syld af svære kampesten. Lang-

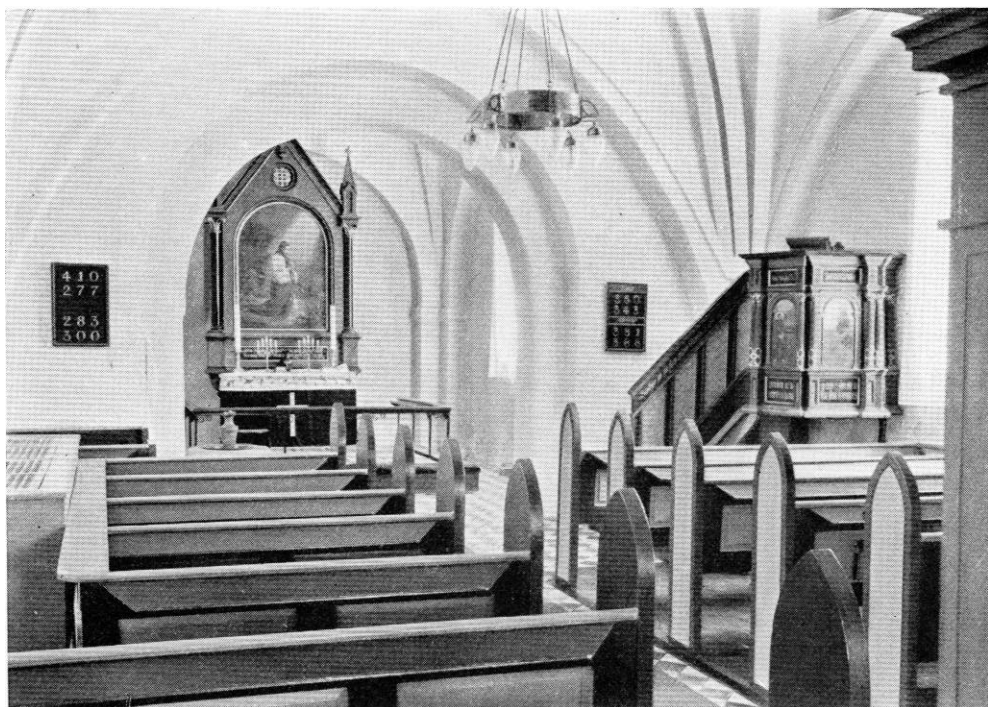

Fig. 5. Gloslunde. Indre, set mod øst,

Aa. RI. 1949

siderne har gesims af tre fremspring, og i østsiden sidder et udvidet eller senere indsat vindue, der skærer op i gesimsen. I gavlen er en firkantet barokdør indsat 1692 (rgsk.) under de tre spidsbuede højblændinger. Gavlkammen er glat og har top- og fodtinder, hvoraf i hvert fald de sidste er gamle. Indvendig er i kormuren indhugget en dobbeltfalset, fladbuet dør. Sakristiet har samtidigt, lavt krydshvælv uden vægbuer til nogen af siderne og uden overribber.

1692 blev der på nordportalens plads indbygget et stort, spidsbuet vindue (rgsk.), hvis smigede, i mørtel formede fals ses øst for det moderne vindue. Som beslag til vinduet blev der fremstillet 14 stænger og 12 ringe af jern. 1804 blev en opgang til pulpituret, der fandtes i våbenhuset, fjernet, fordi den forårsagede træk (syn). 1856 blev det sidste stykke munkestenstagflade udskiftet (syn).

Tagværkerne. På korets nordmur ligger som murlægte en 45 cm bred, 7 cm tyk egeplanke med en 6 cm opstående kam, der ligger nærmest plankens yderkant, men forløber noget skævt; den har tjent som spor for spærenderne. Over skibets nordmur ligger en lignende planke (fig. 4). Skibets tagværk er af eg på 27 x 21 cm svære bjælker. Oprindeligt synes tagværket kun at have haft et enkelt hanebånd og lange spærstivere fra midte af spær omtrent til

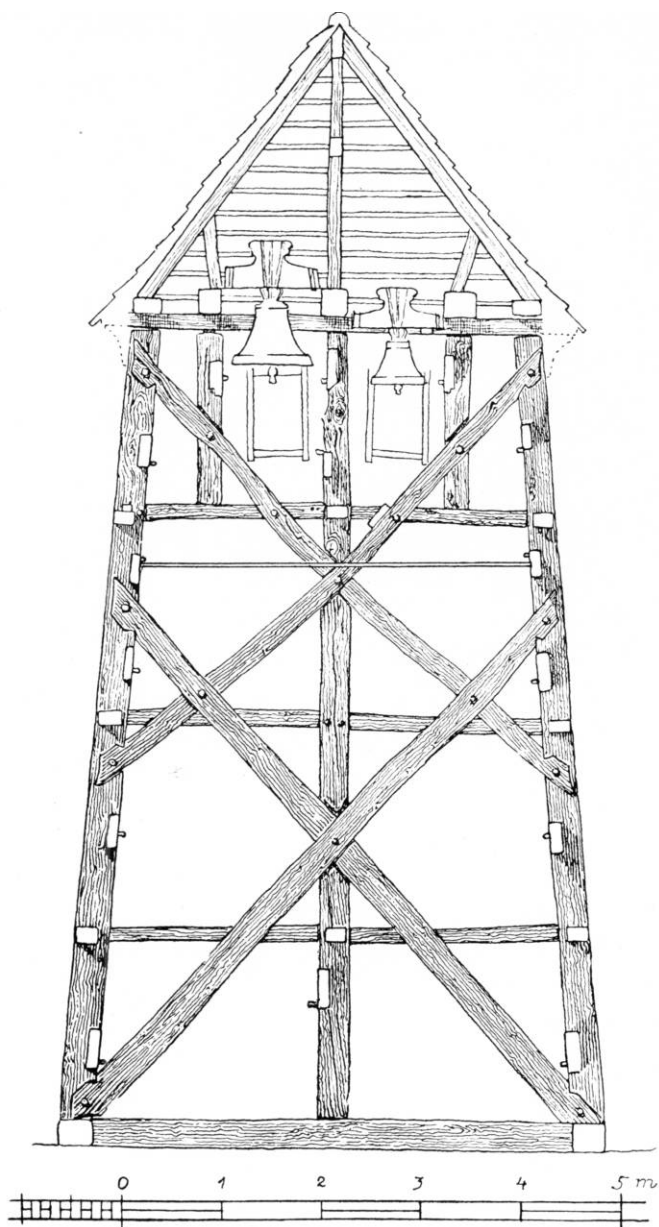

Fig. 6. Gloslunde. Klokkestabel. Snit. 1:75. Målt af M. Clemmensen 1914.

Fig. 7. Gloslunde. Altertavle, malet 1581 (s. 360).

Aa. RI. 1949

midte af bjælke; senere er indsat lodrette spærstivere, hvis underkant er afskåret efter det af skråkonsollerne angivne profil. Efter at hvælvene er indbygget, og de fleste af bjælkerne er afsavede, har hovedfagene fået lange kryds. Sakristiet har tagværk af eg med dobbelte hanebånd og kryds; våbenhusets tagværk er nyt.

Kirken står nu hvidtet og teglhængt. Bag tilbygningerne ses kirkemuren at stå blank. Ved nordportalen er iagttaget, at kalkningen er påbegyndt før 1692. Der er indsat nye, store, spidsbuede vinduer; det indre står glatpudset.

Klokkestablen (fig. 6) måler forneden 550 x 570 cm, syld ses ikke. Stablen er af eg, som nu er meget forvitret, og hvorpå nummerering ikke spores. Stolperne måler i tværsnit 28—35 cm. Midtstolpens kanter er affasede. Alle skråbånd er bladset på stolperne med svalehaler og fornaglede med firkantede nagler i runde huller. Der synes oprindeligt at have været gavle mod øst og vest, hvor taphuller for gavlnægte kan spores. Det nuværende lave, tegldækkede pyramidetag er af fyr, og den profilerede trægesims er antagelig fra

G. K. K. 1945

Fig. 8. Gloslunde. Kalk 1698 (s. 360).

1700'rne. Bræddegulvet i klokkestokværket er nyere ligesom klokkestablens bræddeklædning med glamlemme og spåndækning. Klokkestablen er klædt med de fra andre klokkestabler kendte vandrette, pløjede brædder under en nyere spåndækning af fyr.

INVENTAR

Alterbordet dækkes af et renaissance *alterbordspanel* fra o. 1600. Forsidens tre fyldinger og kortsidernes halvanden har akader med attisk båndslang på pilastre og bueslag samt treblade i buehjørnerne.. Frisefelterne er glatte. Arkadekapitæler og arkitravlister er fjernede. Nyere grå bemaling.

†*Alterklæde* af rødt plyds, nævnt 1806 (kaldsbog).

Altertavle i nygotisk ramme med maleri fra 1872, Kristus i Gethsemane, signeret F. C. Lund.

Den tidligere *altertavle* (fig. 7) af katekismustype i ung-renæssance med malet årstal 1581 svarer til Græshave altertavle (s. 368). Blot er det seksdelte storstykkets to midtfyldinger her flankeret af pilastre og frisefremspringene prydet med rudrer. Predella og baldakin mangler; men gesimsbrædt med ud-savet hængetunge ligger på våbenhusloftet.

I storstykkets felter er de oprindelige indskrifter med gyldne versaler og fraktur på sort bund bevaret. Til venstre og i midten nadverordene på dansk og latin, til højre dåbsordene samt initialerne H. N. I. S. og I. M. om to bømærkeskjolde, rimeligvis for sognepræst hr. Niels Ibsen og hustru (sml. gravsten s. 362), og årstallet 1581.

Rammeværk, frise og vinger er dækkede af yngre grå maling, hvorunder den oprindelige staffering er bevaret. I frisefelterne Mark. 16,16 med gylden fraktur på sort. Storstykkets rundbuefelter har i sviklerne gyldne kerubhoveder på rød bund og vingerne gyldne blomster på sort. Tavlen står nu på våbenhusets vestvæg.

Altersølv. Kalk (fig. 8) i barok, skænket 1698. Ottetunget fodplade og fod med platte over vulst med udpunslede akantusblade. På skaftet stor, flad knop med drevne tunger og rudrer. Glat, senere forhøjet bæger med påloddet cirkel-

kors. Under foden vægtangivelse og initialerne H. G. A. S. og D. G. D. T. for sognepræst hr. Gregers Andersen Sidelmand og hustru Dorothea Treschow samt årstallet 1698. Mestermærke for Herman Corditzen Holm (Bøje s. 298) og Nakskov byvåben. *Disk* med cirkelkors og samme mestermærke som kalcken. *Oblatæske* fra 1864.

Sygekalk, fra 1723, med kombineret *vinbeholder* og *oblatgemme* i bægeret; som Kappel (s. 311). På bægeret graveret Charlotte Amalies initialer og »No I«. Københavns bymærke og mestermærket B.

Alterstager (fig. 9), sengotiske, 29,5 cm høje. Rund, svagt profileret fod på tre ben med fligede fødder; glat skaft med fladrund midtknop og blød overgang til lysekskålen. Nyere lyseholder.

†*Messehagel* af rødt fløjls med sølvsnore, nævnt 1806 (kaldsbog).

Døbefont, nyere, af cement. 1859 lå den forrige †*font* begravet under kirkegulvet³.

Dåbsfad af tin, stemplet med Københavns byvåben 1834. Mestermærke for Hans Høy. På Randen graveret: »Gloslunde 1864«.

†*Dåbsfad* af messing med »en top påsat« nævnes 1806 (kaldsbog).

Dåbskande fra 1829, af tin, som Vestenskov (s. 301).

Prædikestol (fig. 10) i ung-renaissance fra o. 1590, og nærtbeslægtet med Rødby prædikestol (s. 166). Stolen består af fire fag med arkadefyldinger, hvis pilastre kun har een kannelure hver, og bueslag med dobbelt tandsnit og tungebort. Hvert fag flankeres af søjler med beslagværks prydbælter, kannelerede, opad tilspidsende skafter og volutkapitæler. Højt postament, hvis felter og fremspring har fyldinger og karnisprofileret, forkrøbbet fodliste. Gesims med forkrøbbet arkitrav og kronliste, samt fyldingsfelter mellem de glatte frise-fremspring.

I felterne samtidige, men restaurerede malerier af de fire evangelister i landskaber med bakker og levende hegn og over figurerne en helligåndsdue i solgisel. Dragterne er rødgule med sort konturtegnning, landskaberne grønne. Den øvrige staffing med evangelistnavne og bibelord i frise- og postamentfelter stammer fra en restaurering 1940⁴.

Aa. RI. 1949

Fig. 9. Gloslunde. Alterstager (s. 361).

Fig. 10. Gloslunde. Prædikestol (s. 361). O.N. 1945

†*Skrifestol*, nævnt 1806 (kaldsbog).

†*Pulpitur*, nævnt 1804 (syn).

To †*pengetavler*, nævnt 1806 (kaldsbog).

Kirkeskib, en fuldrigger, ophængt 1897.

Klokker. 1) 1823. Versaler under rankebort. Støbt af I. C. og H. Gamst, København 1823. Tvm. 90 cm.

2) 1824. Som foregående. Tvm. 56 cm.

†*Klokker*. 1) 1528 afleveredes en klokke på tre et halvt skippund (560 kg) ved klokkeskatten. 2—3) 1821 havde kirken to klokker; den mindre havde i flere år været ubrugelig, og nu var den store også revnet (syn).

GRAVMINDER

Gravsten. 1) 1588. Niels Ibsen, sognepræst til Gloslunde fra 1560 (?), død 28. febr. 1588. Kalksten, 214,5 x 87,5—84,5 cm, med reliefversaler. Lavt relief af mand i dragt med stiv opstående krave, hængeærmer og bog i hænderne stående i en rundbuearkade med joniske pilastre, der hviler på hjerter. I bue-

hjørnerne bomærkeskjolde og initialerne H. N for hr. Niels. Nederst delvis ulæselig gravskrift på latin, hvoraf fremgår, at stenen er sat af hans hustru Johanna. I våbenhuset.

2) O. 1790. Sognepræst Hans Seidelin, født 1701, præst i Gloslunde 1728, død »i sit embedes 63de år og alders 90de år anno 1790«. Rødlig kalksten, 136 x 80 cm, med fordybede versaler. Over og under gravskriften forsænkede felter med henholdsvis livets krone og tulipan mellem timeglas og kranie. I hjørnerne kvartrosetter og langs randen riflet bort. Samme værksted som gravsten nr. 2 i Danmare (s. 339). I våbenhuset.

KILDER OG HENVISNINGER

Lollandske Rytterdistrikts Kirkeregnskaber 1692—93 (RA). — Synsprotokoller 1803—28, 1845—80 (provstearkivet, LA). — Kaldsbog for Gloslunde-Græshave 1805—50 (sognekaldsarkivet, LA). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen og C. Engelhardt 1877, Johs. Malling 1917 (den gamle altertavle), Kristian Due 1919 (kirkeristen), Harald Munk 1939 (prædikestol og den gamle altertavle), Chr. Axel Jensen 1940, O. Norn og Gertrud Købke Knudsen 1945, Aa. Roussell 1949.

¹ Kronens Skøder III, 241. ² Haugner: Sønder Herred s. 242. ³ J. Friis: Laaland-Falster I, 297. ⁴ Maler H. Munk, Holbæk.

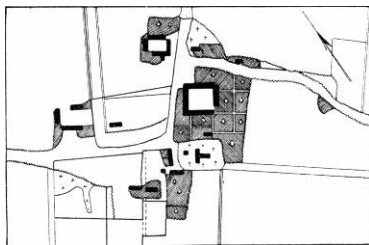

Fig. 11. Gloslunde 1786—87.